

Стиркіна Ю. С.,

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ПОЗИТИВНИЙ ТА НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ МИСТЕЦТВА ЯПОНСЬКОЇ АНІМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У ДИТЯЧОМУ ТА ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Постановка проблеми. Аніме – це мистецтво мультиплікації, розвинуте у Японії, в якому графіка та зміст повністю відрізняються від американських та європейських. Так само, як фільми про Гаррі Поттера засновані на книгах, деякі аніме засновані на мангах, японських коміксах. Батьки завжди висловлювали занепокоєння з приводу того, що їхні діти надто захоплюються переглядом аніме-фільмів. Однак дослідження стверджують, що аніме-фільми можна використовувати навіть як хороший навчальний інструмент для дітей, оскільки багато аніме-фільмів можуть мотивувати дітей стати успішними в житті та навчити їх важливості наполегливої праці, деякі манги та аніме виявляють у них творчу сторону та дають змогу мислити нестандартно в реальних життєвих ситуаціях. Тому в статті ми спробуємо розглянути як негативний, так і позитивний вплив аніме на формування особистості дитини. Тема позитивного та негативного впливу мистецтва японської анімації на формування особистості у дитячому та підлітковому віці досить детально вивчена в дослідженнях зарубіжних психологів, але мало уваги приділяється фактору впливу сучасної анімації на формування та розвиток особистості у дослідженнях вітчизняних фахівців. Інтенсивний технічний та інформаційний розвиток суспільства дає можливість припустити, що мистецтво сучасної японської анімації в цілому позитивно впливає на психіку молодшого школяра.

Аналіз досліджень і публікацій. Вплив анімації на розвиток психічної та емоційно-вольової сфери досліджували А. І. Допіра, А. Дрозд, Н. Северенчук, Л. Чорна, І. І. Шульга.

Метою даної статті є вивчення позитивного та негативного впливу мистецтва японської анімації на формування особистості у дитячому та підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу. По-перше, з анімації дитина може дізнатися більше про нові сфери у навчанні, оскільки навчальне життя – це фаза, коли вони починають пізнавати нове та досліджувати нові ідеї. Ці фільми навчають учнів тим деталям шкільного життя, яким їх не навчить шкільна програма, але корисним для них у певний момент їхнього життя. Наприклад, вони можуть дізнатися про психічні розлади, такі як посттравматичний стресовий стрес, якщо вони дивляться «Шкільний ефір» і «Нарколепсія», якщо дивляться «Маленькі розбійники». Багато елементів, які проектуються в деяких аніме-фільмах, можуть здатися не цікавими зараз, але будуть цінними або корисними пізніше в житті.

Після перегляду аніме також можна засвоїти реальні життєві уроки: завчасне віртуальне моделювання реальних життєвих ситуацій надає учням здатність приймати правильні рішення, коли ці життєві ситуації дійсно застануть їх зненацька. Знання того, як герої долали життєві труднощі, допомагає дітям та підліткам мислити нестандартно, рятувати найгірші та найскладніші ситуації та ставати успішними. Навіть комедійні серіали виявляються корисними, якщо помітити у них елементи уроків реального життя. Аніме-серіали, включаючи «My Hero Academia», «A Silent Voice» і «Orange», є популярними саме з точки зору засвоєння уроків реального життя. Ці серіали дають змогу дітям та підліткам навчитися поважати своїх батьків і бути вдячними, уникати знущань над іншими, а головне – позбутися своєї зарозумілості.

Сучасне інтернет-суспільство стає свідком того, що багато дітей та підлітків перетворюються на інтровертів. Однак аніме-фільми помітно впливають на посилення їх соціальної взаємодії, і вони починають вести себе більш соціально. Діти працюючих батьків можуть уникнути нудьги та депресії від самотності у вільний час, переглядаючи аніме-фільми. Це не тільки знімає відчуття самотності, але й дає їм відчуття щастя. Вони також можуть підключитися до інших студентів, які дивляться аніме, і таким чином знайти нових друзів.

Цінностям стосунків в аніме теж приділяється багато уваги, що надзвичайно важливо, тому що в сучасному світі вони почали втрачати свою цінність. Багато хороших аніме-фільмів передбачають важливість стосунків, і інколи саме любов до аніме переконає дітей та підлітків зберігати такі цінності у своєму житті.

Однією з найважливіших переваг перегляду аніме-фільмів є навчання збереження моральних цінностей у житті. Такі серіали, як «Наікуи», навчають важливості командної роботи для досягнення успіху та тому, чому вона має вирішальне значення для досягнення успіху. «DBZ» – це популярна серія, яка надихає вийти за межі, піднятися вгору, продовжувати тренуватися, ставити цілі та виконувати достатньо важкої роботи, реалізуючи мрії. Аніме-серіал «Нова гра» навчає та надихає дітей та підлітків на те, як боротися за досягнення того, чого вони хочуть у житті, і подолати труднощі, пов'язані з початком роботи. Вони також вивчають інші людські цінності, такі як справедливість, щедрість, чесність, мужність, терпіння.

Поліпшення інтересу до культури та мови: досить часто діти і підлітки найменше цікавляться культурою країни, оскільки віддають перевагу ігровим елементам. Як не дивно, аніме-фільми є хорошим варіантом для них, щоб дізнатися більше про японську культуру в розважальній формі. Поступово вони починають проявляти інтерес до того, щоб дізнатися більше про культуру та

пов'язані з нею сфери. Навіть якщо рівень розуміння є низьким, наявність певного уявлення про культуру все ж може допомогти дітям стати ближче до культури.

Аніме покращує креативність і критичне мислення: ця форма наративу може підвищити їхню творчість, і учні можуть почати досліджувати свою творчу сторону разом із досягненням успіху в навчанні. Це покращує їх навички малювання, що допомагає їм почати вивчати області анімації та архітектури. Ті, які по-справжньому натхненні, навіть починають створювати власні аніме-персонажі та розробляють власні манги. Насправді, це хороша альтернатива для дитячих історій, оскільки це форма творчого розповіді. Тому перегляд аніме – це не завжди веселощі, це – можливості навчання. Окрім цих переваг, перегляд аніме може навчити студентів важливості правильного спілкування.

Як і будь-яка інша сфера, перегляд аніме може мати певні негативи, якщо діти схильні копіювати лише ненависть. Батьки повинні стежити за типами аніме, які дивляться діти, і допомагати їм вибирати відповідні. Якщо вони зроблять перегляд аніме з освітніми цінностями частиною своєї щоденної рутини, їм буде легше спрямувати формування особистості з самого дитинства, тому що аніме вчить важливості наполегливої праці, допомагає зрозуміти різні типи людей, дає уроки впевненості в собі, спонукає до особистісного росту, підказує, як впоратися з труднощами, доводить важливість планування та стратегії, розповідає, наскільки важливо не сприймати себе занадто серйозно і навіть знайомить з основами економіки та бізнесу та бізнесу. Психологічні ефекти аніме можна порівняти з ефектами від інших видів мистецтв, оскільки воно суттєво впливає на формування моралі та етики, особистісний розвиток, емоційний інтелект, розуміння дружби, формує мотивацію до життя, вчить дякувати, бути відвертим, щиро та віддано любити.

Навпаки, окремі дослідники цього стилю анімації (здебільшого з Росії) вказують на ефект спотворення соціальних цінностей унаслідок перегляду аніме, за чим споглядається бажання шляхом заборони виховати у дитині покірну і слухняну особистість, яка не зможе самостійно мислити і діяти. У їх дослідженнях вказується на те, що реальність, яка показана в аніме, вельми приваблива для дітей і підлітків і, відповідно, їм не хочеться повертатися в реальне життя. Нібито надто захоплений і тривалий перегляд таких мультфільмів породжує у дітей ескапізм – тобто відхід від реальності. На цьому тлі дитина намагається свідомо піти від спілкування з однолітками, відмежовується від них, відстає у навчанні. Натомість все відбувається зовсім навпаки: завдяки моделюванню складних життєвих ситуацій у аніме підлітки починають краще адаптуватися, спілкуватися із сучасниками, легше сприймають різних людей, легше знаходять з ними спільну мову.

Також окремі дослідники нарікають на те, що стрес для дитячого мозку викликає занадто швидка зміна кадрів і постійна зміна сюжету, оскільки нервова система дитини при цьому знаходиться в постійній напрузі. Навіть після закінчення мультфільму їй важко прийти до свого попереднього стану. Зазначимо на це, що, на жаль, дитину не можна вберегти від життєвих стресів, навіть якщо вона живе у забезпеченій родині та розвинутому суспільстві, що довели нещодавні події російсько-української війни. Тому краще буде, якщо завдяки моделюванню на екрані життєвих ситуацій дитина проживе їх у свідомості і буде морально підготовлена до розуміння того, що світ не є цілком безпечним місцем для життя, що поряд у будь-який момент може опинитися зло, якому потрібно опиратися, а не толерувати його.

Висновки:

«Освіта» – це слово, яке найбільше асоціюється зі школою, коледжем, дипломами, науковцями тощо. Але мистецтво японської анімації теж може

багато чого запропонувати, коли справа доходить до навчання чогось нового, іншого, корисного чи навіть академічного: все залежить від того, що ви дивитеся, і що вас цікавить. По-перше, японське аніме, як і будь-який інший вид мистецтва, впливає на зняття психологічного тиску на молодь. Оскільки темпи розвитку суспільства продовжують прискорюватися, багато молодих людей у сучасному суспільстві стикаються з дедалі більшим тиском. Через сюрреалістичні сюжети аніме психологічний тиск знімається. По-друге, японське аніме може виховувати сильну волю молодих людей, які не будуть боятися невдач, а будуть налаштовані ним опиратися. У японському спортивному аніме є багато героїв, які ведуть наполегливу боротьбу і ніколи не відмовляються від своєї волі. Розказані історії – це історії успіху майстрів. По-третє, постійне якісне покращення японської анімації у різних аспектах: форма, колір, зображення, тематика. У багатьох японських аніме не бракує командної роботи між головними героями. Завдяки розумінню важливості цих робіт молоді люди навчилися мати справу з соціальними відносинами та співпрацювати з іншими, що має дуже позитивний вплив на формування обізнаності молодіжного колективу. По-четверте, японське аніме розширює сферу навчання молодих людей позакласними знаннями та виховує здібності до мислення молодих людей. Завдяки перегляду японського аніме молоді люди також глибше розуміють японську культуру.

Таким чином, можемо констатувати, що діти дійсно можуть без зайвих застережень дивитися аніме, але батькам слід звертати увагу на зміст аніме та особливо на його вікові обмеження. Психологи радять все ж таки дотримуватися вікових цензів, встановлених виробниками аніме: часто головним героєм аніме є учень або учениця старшої школи, але аудиторія позначена як 18+.

Японський жанр аніме, без сумніву, має вплив на дитячу ще не сформовану психіку, але негативізм цього впливу сильно перебільшується,

навпаки, перегляд аніме може бути корисним для формування цілеспрямованої, активної, гармонійної особистості, може виховувати сферу емоційного інтелекту, допомагає формувати дружні стосунки з оточуючим світом, приходити до адекватного бачення себе у світі.

Список використаних джерел

1. Северенчук Н. Вплив анімаційних фільмів на розвиток психічних процесів дитини / Н. Северенчук // Психолог. – 2007 – № 4. – С. 17–21.
2. Чорна Л. Вплив сучасного телебачення на внутрішній світ і поведінку дитини / Л. Чорна // Психолог. – 2007. – № 4. – С. 22–25.
3. Carnagey, N. L., & Anderson, C. A. (2005). The effects of reward and punishment in violent video games on aggressive affect, cognition, and behavior. *Psychological science*, 16(11), 882-889.
4. Cejoco, K. (2013, July 14). Anime addiction: Its causes and effects to students. Retrieved from <http://cejocokimberly.blogspot.com/2013/07/blogpost-3-anime-addiction-its-causes.html> China bans attack on titan, other popular japanese anime from web. (2015, June 9). The Japan Times. Retrieved from <http://www.japantimes.co.jp/news/2015/06/09/national/>
5. Ramasubramanian, S., & Kornfield, S. (2012). Japanese anime heroines as role models for us youth: Wishful identification, parasocial interaction, and intercultural entertainment effects. *Journal of International and Intercultural Communication*, 5(3), 189-207.

Summary. The article is devoted to positive and negative influence of Japanese animation on the formation of personality of children and adolescents. The author states that the negative influence of anime is not so powerful as the positive one.

Anime helps children and adolescents to be brave, kind, to overcome difficulties, to cope with different life situations, to communicate with mates etc. activate passive vocabulary in oral speech, as well as keep abreast of events, read news on foreign sites, be able to talk about them in the media and social networks,

conduct dialogues with native English speakers on modern topics. The article also notes that parents should control the age limit of anime movies their children watch. Keywords: positive and negative influence of Japanese animation, the formation of personality of children and adolescents, anime.

Стрельников В. Ю.,

*доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри філософії і економіки освіти Полтавської
академії неперервної освіти імені М. В. Остроградського*

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ОБДАРУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Дослідженню механізмів розвитку інтелектуального обдарування особистості в умовах інноваційного освітнього середовища певною мірою сприяли наші попередні розвідки [5 – 7]. Ми розділяємо думки авторів про те, що якості ментального досвіду визначають інтелектуальні можливості особистості (Л. Лебедик [1, с. 55 – 63; 2, с. 228 – 231; 3, с. 296 – 301; 4, с. 98 – 102 та ін.]) і що зміни ментального досвіду мають вигляд психологічної основи її інтелектуального розвитку: «чим вищим є рівень розвитку інтелекту людини, тим більш суб'єктивно збагаченою і в той же час об'єктивованою є її індивідуальна розумова «картина світу»» (М. Холодна [8, с. 312]).

Механізм розвитку інтелектуального обдарування особистості в умовах інноваційного освітнього середовища тісно пов'язаний із процесами, що відбуваються в її індивідуальному ментальному досвіді й характеризують перебудову і збагачення означених процесів.

Одним із шляхів забезпечення функціонування психологічного механізму розвитку інтелектуального обдарування особистості в умовах інноваційного